

Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024-2026

Kunnanhallitus 13.11.2023 § 239

Kuntalain (410/2015) § 110 mukaan:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Kuntarakennelaisissa tarkoitetun uuden kunnan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa kuntajaon muutoksen voimaantulosta. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. (21.5.2021/419)

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota.

Kunnanhallitus antoi kokouksessaan 28.8.2023 talousarvion laadintaohjeet ja kokouksessaan 11.9.2023 osastokohtaiset toimintakaterat.

Kunnanhallituksen hyväksymän talousarvioraamin mukaan koko kunnan tasolla toimintakate pienenee eli paranee -1,4 % vuoden 2023 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna.

Sivistyslautakunta ja tekninen lautakunta ovat tehneet omat talousarvioesityksensä vuodelle 2024. Kokouksessa ovat läsnä sivistysjohtaja ja tekninen johtaja esittelemässä talousarviota omien toimielimiensä osalta.

Toimielimien laatimien talousarvioesityksien mukaan koko kunnan toimintakate on pienenemässä eli paranemassa -1,2 % prosenttia vuoden 2023 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna.

Oheismateriaali:

1.) Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2026

Kunnanhallitus jatkaa talousarvion käsittelyä seuraavassa kokouksessaan 27.11.2023.

Lisätietoja: talousjohtaja Minna Kuusela-Hurskainen p. 050 302 8003

Kunnanjohtajan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää aloittaa talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2024–2026 käsittelyyn.

Päätös:

Kunnanhallitus päätti aloittaa talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2024–2026 käsittelyyn.

Tekninen johtaja Tommi Hirvonen ja sivistysjohtaja Jyrki Rautiainen olivat kokouksessa asian käsittely ajan. Jyrki Rautiainen oli paikalla klo 17.05-20.44. Tommi Hirvonen oli paikalla kokouksessa klo 17.05-21.44.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 19.11-19.20.

Kunnanhallitus 27.11.2023 § 256

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa koko maassa vuoden 2023 alusta, jolloin kasvatusta-, koulutus- ja vapaa-aikapalvelujen organisoinnista sekä kunnan elinvoimasta huolehtimisesta tuli kuntien keskeisin tehtävä.

Kunnan taloudellinen tilanne heikkenee merkittävästi vuodesta 2024 eteenpäin verotulojen ja valtionosuuksien vakiintuessa sote-uudistuksen jälkeiselle ajalle. Toteutuneet mittavat investoinnit aiheuttavat omat haasteet kasvaneiden suunnitelman mukaisten poistojen, korkokustannusten ja käyttökustannusten takia.

Vuoden 2023 aikana on alettu sopeuttamaan kunnan menorakennetta. Toiminnallisten ja rakenteellisten uudistuksien tekeminen on tullut ajankohtaiseksi ja uusista menoista lisäävistä toimista on pyritty pidättäytymään.

Talousarvio pitää sisällään sopeutustoimia, joilla käyttötalouden nettomenot ovat kääntyneet laskuun. Toimenpiteet koskevat mm. palveluiden tuottamista ja palveluiden tasoa, avustuksia, toimitilojen kustannussäästöjä sekä tulo- ja kustannusrahastuksen vahvistamista. Olennaista palvelutason heikennystä ei kuitenkaan ole luvassa.

Talouden tasapainottamista tulee jatkaa tulevina vuosina terveen ja kestäväntalouden turvaamiseksi. Kestävä ja terve kuntatalous on ehto kaikelle kunnan toiminnalle ja palveluiden jatkuvuudelle. Tavoittelemme riittävän kumulatiivisen ylijäämän säilyttämistä ja vuosikatteen riittävyyttä poistoihin kuntakonsernin tasolla.

Talouden tasapainottamista vuodelle 2024 on tehty nettomenoja alentamalla. Vuonna 2024 kunnan toimintakate eli nettomenot on 43,1 miljoonaa euroa. Toimintakate paranee eli nettomenot pienenevät 0,8 miljoonaa euroa (-1,7 %) verrattuna vuoden 2023 muutettuun talousarvioon. Kun huomioidaan vuoden 2023 nopea kustannustason muutos sekä kunta-alan palkkatarkistus on toimintakulujen laskuun kääntäminen edellyttänyt kaikilta osastoilta talouden tasapainotustoimenpiteitä.

Tuloveroprosenttia nostettiin 0,54 %-yksiköllä vuodelle 2024. Kontiolahden kunnallisveroprosentti vuodelle 2024 on 8,4 % ja arvio kunnallisverokertymästä 26,9 milj. euroa. Muutos vuoden 2023 ennusteeseen nähden on 5,0 prosenttia.

Vuoden 2024 kiinteistöveron tuotoksi on arvioitu 3,7 miljoonaa euroa. Muutos vuoden 2023 ennusteeseen nähden 5,8 %. Kiinteistöverotulojen ennustetaan kasvavan maapohjan kiinteistöveron eriyttämisen seurauksena. Kontiolahden kunnan yhteisöverokertymäksi vuodelle 2024 arvioidaan 2,4 miljoonaa euroa, muutos vuoden 2023 ennusteeseen nähden -19,2 %. Yhteisöveron osuus kunnan verotuloista on noin 8,8 % vuonna 2023.

Sote-uudistuksen vaikutukset verotuloihin eivät näy täysimääräisesti vielä vuonna 2023, koska tänä vuonna kunnille on kertynyt korkeamman veroprosentin mukaan kunnallisverotuloja aiemmilta verovuosilta. Tämän seurauksena kuntien verotulot alenevat vuonna 2024. Ilman kunnallisveroprosentin korottamista vuodelle 2024 olisi kunnallisverokertymä pienentynyt -1,4 % vuoteen 2023 verrattuna.

Vuoden 2024 valtionosuusarvio perustuu valtion talousarvioehdotukseen ja Kuntaliiton sekä Valtiovarainministeriön ennakkolisiin valtionosuuslaskelmiin.

Valtiovarainministeriön 10.10.2023 julkaisemien laskelmien mukaan Kontiolahden kunnan vuoden 2024 peruspalveluiden valtionosuuksien määräksi on arvioitu 16,6 miljoonaa euroa ja veroperustemuutoksien kompensatioksi 2,0 miljoonaa euroa. Peruspalvelujen valtionosuuden ohella kunnan kokonaisvaltionosuuksien määrään vaikuttaa opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuus. OKM:n valtionosuus on arvioitu vuoden 2023 tason mukaisesti -1,7 miljoonaa euroa. Valtionosuuksien määräksi on arvioitu yhteensä 17,0 miljoonaa euroa vuodelle 2024.

Valtionosuusperusteet muuttuivat sote-uudistuksen myötä ja niiden taso alenee lopullisten sote-kustannusten vahvistumisen myötä. Valtionosuudet vuodelle 2024 perustuvat ennakkolaskelmiin siirtyvistä sote-eristä. Kokonaisuutena valtionosuuksien arvioidaan laskevan -10,6 % eli 2,0 M€ vuoteen 2023 verrattuna.

Valtionosuuksien taso tulee nousemaan vuodesta 2025 alkaen, kun te-palveluiden tuottamisvastuu siirtyy valtiota kunnille, samanaikaisesti myös kunnan menot kasvavat palveluiden tuottamisen johdosta.

Talousarviovalmistelun loppuvaiheessa kunnille tuli tietoon, että kuntien valtionosuudet tulevat toteutumaan huomattavasti aiempia valtionosuuslaskelmia heikompana. Valtionosuusmuutoksen taustalla on vuoden 2023 alusta tapahtunut sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalveluiden siirto hyvinvointialueille. Sote-siirron rahoitusmallin mukaisesti kunnilta sote-uudistuksen yhteydessä siirrettävät tulot tarkistetaan lopullisesti vuoden 2022 tilinpäätöstietojen ja vuoden 2022 valmistuneen verotuksen tietojen perusteella. Vuoden 2024 varsinaisessa talousarviossa pysyväksi valtionosuuden vähennykseksi arvioitiin 224 miljoonaa ja vuotta 2023 koskeva osuus 112 miljoonaa euroa. Verotuksen valmistuminen muuttaa vuoden 2024 valtionosuuksia siten, että pysyvä vähennys kuntien valtionosuuksiin kasvaa yhteensä 501 miljoonaan euroon. Vuotta 2023 koskeva määräaikainen osuus vuodelle 2024 kasvaa yhteensä 250 miljoonaan euroon.

Maanantaina 20.11.2023 valtiovarainministeriö julkaisi tiedotteen, jonka mukaan valtiovarainministeriö valmistelee parhaillaan täydentävää hallituksen esitystä kunnan peruspalvelujen valtionosuuslain muuttamisesta. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle 23. marraskuuta. Esityksen mukaan vuotta 2023 koskeva jälkikäteinen valtionosuusvähennys siirrettäisiin vuosien 2024 ja 2025 sijasta tehtäväksi vuodesta 2025 lukien ja jaettaisiin kolmelle vuodelle 2025–2027 (57 §:n 4 mom.). Lisäksi vuodelle 2024 valtionosuuteen ehdotetaan 192 miljoonan euron määräaikaista lisäystä (34,70 euroa asukasta kohden), jolla katetaan vuodelle 2024 kohdistuva pysyvä valtionosuuden leikkaus. Vastaava määrä valtionosuutta vähennettäisiin määräaikaisella vähennyksellä vuosina 2025–2027, vuosittain 64 miljoonaa (11,57 euroa asukasta kohden).

Päivitettyjä kuntakohtaisia valtionosuuslaskelmia ei ole ollut saatavilla talousarvion valmistelun aikana. Talousarvio on laadittu valtiovarainministeriön 10.10.2023 julkaisemiin valtionosuuslaskelmiin pohjautuen. Kuntakohtaisten lukujen tarkentuessa taloussuunnitelmavuosille 2024–2026 tuodaan ne valtuustoon käsittelyyn. Erityisesti taloussuunnitelmavuosien 2025–2026 valtionosuusarviot tulevat tämän hetkisen tiedon mukaan heikkenemään merkittävästi ennakkollisiin valtionosuuslaskelmiin verrattuna.

Taloussuunnitelmassa investointitaso on sopeutettu kestävämmälle tasolle, velkaantumiseen liittyvien riskien kasvun, korkotason nousun ja korkean investointitason menoja lisäävien vaikutusten rajoittamiseksi. Kontiolahden suuret rakennusinvestoinnit valmistuvat vuoden 2023 loppuun. Lehmon yhtenäiskoulun rakennusprojekti valmistuu vuodenvaihteessa 2023–2024. Vuoden 2024 nettoinvestoinnit ovat 3,9 miljoonaa euroa. Koko taloussuunnitelmakauden investointien arvioidaan olevan noin 12,3 miljoonaa euroa.

Toteutuneen mittavan investointitason takia kunnan lainakanta tulee olemaan ennätyskellisen suuri seuraavien vuosien aikana. Myös investointeihin kohdistuvat poistot tulevat rasittamaan kunnan käyttötaloutta tulevina vuosina. Suunnitelman mukaiset lainojen lyhennykset vuonna 2024 ovat 7,8 miljoonaa euroa. Uutta pitkäaikaista lainaa otetaan vuonna 2024 enintään 7,8 miljoonaa euroa. Taloussuunnitelmakaudella 2024–2026 lainakannan arvioidaan laskevan 2,4 miljoonaa euroa.

Rahoitusmenoissa on varauduttu pitkä- ja lyhytaikaisten lainojen korkomenoihin. Korkomenoissa on varauduttu lainakannan ja korkotason kasvuun. Korkotason nousu vaikuttaa uusiin lainoihin sekä nykyisen lainakannan vaihtuvakorkoisten lainojen osuuteen. Lainakannan voimakas kasvaminen viime vuosina pitää sisällään huomattavaa korkoriskiä tuleville vuosille.

Talousarviota valmistellaan kunnissa useiden muutosten ja epävarmuustekijöiden keskellä, minkä vuoksi tulevat vuodet tulevat olemaan taloussuunnittelun osalta haasteelliset.

Liitteet:

1.) Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2026

Lisätietoja: talousjohtaja Minna Kuusela-Hurskainen p. 050 302 8003

Kunnanjohtajan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää:

1.) hyväksyä liitteenä olevan vuoden 2024 talousarvion ja vuosien

2024–2026 taloussuunnitelman, ja
2.) esittää kunnanvaltuustolle vuoden 2024 talousarvion ja vuosien
2024–2026 taloussuunnitelman hyväksymistä.

Päätös:

Kunnanhallitus päätti:

1.) hyväksyä liitteenä olevan vuoden 2024 talousarvion ja vuosien
2024–2026 taloussuunnitelman, ja

2.) esittää kunnanvaltuustolle vuoden 2024 talousarvion ja vuosien
2024–2026 taloussuunnitelman hyväksymistä.

Kunnanvaltuusto 04.12.2023 § 52

242/02.02.01/2023

Päätös:

Kunnanvaltuusto päätti hyväksyä liitteenä olevan vuoden 2024
talousarvion ja vuosien 2024–2026 taloussuunnitelman.

Vapaa-aikapäällikkö Sari Jormanainen, opetuspäällikkö Leila Kurki,
työllisyyspäällikkö Ulla Mänttari-Tikka, kiinteistöpäällikkö Jari Rissanen,
varhaiskasvatuspäällikkö Piia Silventoinen-Litja, ympäristöpäällikkö
Antti Suontama, kuntatekniikan päällikkö Juho Väisänen,
vesihuoltopäällikkö Juha Pitkänen, maankäyttöpäällikkö Marja-Liisa
Sykkö ja nuorisovaltuutettu Jimi Jeskanen poistuivat kokouksesta asian
käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 15.47.

Kokouksessa pidettiin tauko klo 15.47-17.00.